

Naudas vērtības pārmaiņas

Mērķis:

pilnveidot zināšanas par naudas vērtību un tās pārmaiņu iemesliem.

Sasniedzamais rezultāts:

- izprot, kāpēc mainās naudas vērtība;
- zina cenu veidošanās principus;
- prot paskaidrot, kā inflācija ietekmē dažādus tautsaimniecības dalībniekus;
- min piemērus, kā cenu pārmaiņas ietekmē viņu un ģimenes budžetu;
- izprot, kas ir cenu stabilitāte un kāpēc tā nepieciešama.

Nepieciešamie resursi:

- skolēna darba lapa;
- prezentācija;
- spēles materiāli – sešas konfektes un spēļu nauda (1. pielikums; 60 naudas vienību);
- interneta resursi:
 - Latvijas Bankas veidotās filmas "Inflācija" fragmenti:
<http://www.naudasskola.lv/lv/cenas-un-izmaksas#n577-kas-ir-un-kas-nav-inflacija> ,
<http://www.naudasskola.lv/lv/cenas-un-izmaksas#n578-ka-mera-inflaciju> ;
 - ECB veidotā animācijas filma par cenu stabilitāti
<http://www.naudasskola.lv/lv/filmas#n606-cenu-stabilitate> ;
 - video "Kas precēm veikalos izdomā cenas, un kāpēc tās ir tieši tādas?"
<http://www.naudasskola.lv/lv/tv-raidijums-naudas-zimes#n269-cena-0> ;
 - Latvijas Bankas veidotā īsfilma "Hiperinflācija"
<http://www.naudasskola.lv/lv/filmas#n1793-hiperinflacija-1>

Nodarbību plāns:

1.

Mācību stundas sākumā skolēni spēlēs spēli "Inflācija".

Pirms spēles skolotājs pastāsta, ka iecerējis atkārtot, kā apgūti iepriekš mācītie ekonomikas temati, tāpēc viņš uzdos skolēniem jautājumus. Par katru pareizu atbildi skolotājs maksās ar spēļu naudu. Skolotājs izvēlas *kasieri*, kurš palīdzēs norēķināties ar skolēniem.

Skolotājs uzdod klasei 15 jautājumu par ekonomikas tēmām un skolēnam, kurš pareizi atbildējis uz jautājumu, samaksā par pareizu atbildi vienu spēļu naudas vienību (1. pielikums).

Pēc tam skolotājs paziņo, ka par nopelnīto naudu skolēni var iegādāties trīs konfektes. Notiek izsole, kurā skolotājs pēc kārtas izsola visas trīs konfektes un uz tāfeles pieraksta, par cik pārdevis katru konfekti.

Skolotājs paskaidro, ka jautājumi tomēr ir ļoti grūti, tāpēc viņš maksās par katru atbildi trīs naudas vienības. Skolotājs atkal uzdod 15 jautājumu un skolēnam, kurš pareizi atbildējis uz jautājumu, samaksā par pareizu atbildi trīs naudas vienības.

Pēc tam skolotājs paziņo, ka par nopelnīto naudu skolēni var iegādāties tikai trīs konfektes, jo valstī vairāk konfekšu nav saražots. Notiek izsole, kurā skolotājs pēc kārtas izsola visas trīs konfektes un uz tāfeles pieraksta, par cik pārdevis katru konfekti.

Skolēni atbild uz jautājumiem.

- Kāpēc otrajā reizē konfektes tika pārdotas par augstāku cenu?
- Kāpēc cenas mainījās?
- Kas notika spēles gaitā? Kā sauc šo procesu?

2.

Kas ir inflācija?

Skolēni ieraksta darba lapā terminu definīcijas (1. uzdevums):

- inflācija;
- naudas vērtība.

Lai būtu vieglāk izveidot definīcijas, klase **noskatās** 2.20 minūšu ilgu filmas "Inflācija" sižetu (0.30–2.50 min.).

www.naudasskola.lv/lv/cenas-un-izmaksas#n577-kas-ir-un-kas-nav-inflacija.

Inflācija – vispārējā vidējā cenu līmeņa celšanās noteiktā periodā.

Inflācija rada naudas vērtības samazināšanos.

Naudas vērtība – preču un pakalpojumu daudzums, ko var nopirkt par naudas vienību, jeb naudas vienības pirktpēja.

3.

Inflācijas aprēķināšana

Skolotājs paskaidro, ka:

- inflācijas aprēķināšanai Latvijā tiek ņemtas vērā vairāk nekā 500 preču un pakalpojumu (parasti visbiežāk pirktu preču un pakalpojumu) cenu pārmaiņas;
- inflāciju aprēķina Latvijas Republikas Centrālā statistikas pārvalde;
- cenas tiek novērotas daudzās tirdzniecības vietās lielākajās Latvijas pilsētās;
- patēriņa cenu līmeņa pārmaiņas kādā periodā parasti izsaka procentos vai indeksa veidā.

Skolēni noskatās vienu no piedāvātajiem video:

Latvijas Bankas filmas "Inflācija" fragmentu "**Kā mēra inflāciju**" par cenu apsekošanas pamatprincipiem, kā arī inflācijas aprēķināšanu (2.45 min.)

<http://www.naudasskola.lv/lv/cenas-un-izmaksas#n578-ka-mera-inflaciju>

vai TV raidījuma "Naudas zīmes" sēriju "**Patēriņa grozs**" (1.00 min.)

<http://www.naudasskola.lv/lv/tv-raidijums-naudas-zimes#n317-paterina-grozs>

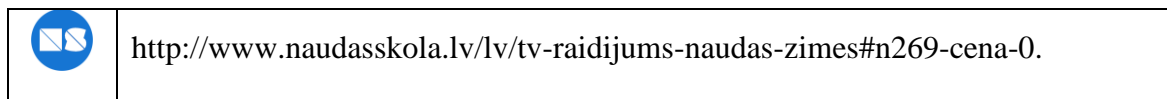
4. Cenu veidošanās pamatprincipi

Skolotājs paskaidro, ka:

- pakalpojumu un preču galacenu pircējam ietekmē vairāki faktori; piemēram, kūkai pievienojot jaunas sastāvdaļas vai mainot citus izgatavošanas apstākļus, mainās kūkas forma, garša un izskats;
- katrs atsevišķais cenu veidojošais faktors var mainīties dažādu apstākļu ietekmē – ražotājs vai pārdevējs var vēlēties palielināt peļņu, var mainīties ražošanas izmaksas un arī nodokļi (klase var kopīgi atkārtot, kādus nodokļus galapircējs samaksā; svarīgi, lai skolēni nosauc pievienotās vērtības nodokli un akcīzes nodokli).

Tēma: "Naudas vērtības pārmaiņas"

★ Papildus var noskatīties TV raidījuma "Naudas zīmes" sēriju "Kas precēm veikalos izdomā cenas, un kāpēc tās ir tieši tādas?" (1.00 min.).

5.

Inflācijas veidi

Stundas sākumā spēlējot spēli, skolēni labi saprot, kā veidojas pieprasījuma inflācija.

Ievadā skolotājs var pastāstīt, ka komandekonomikas apstākļos inflāciju ierobežoja administratīva cenu regulēšana, taču tirgus ekonomikā situācijā, kad patērētāju rīcībā ir daudz naudas, bet trūkst preču, noteikti būtu augsta inflācija.

Skolotājs, atkārtojot arī spēlē gūtās atziņas, pastāsta:

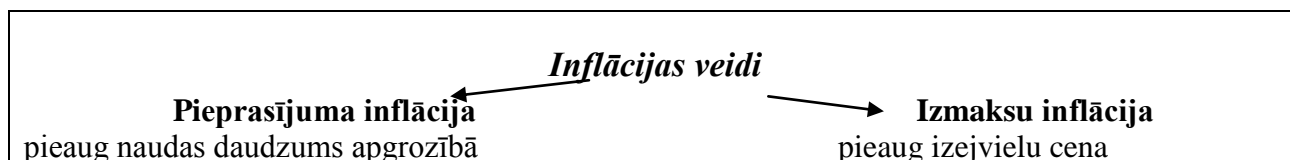
- pieprasījuma inflācijas cēlonis ir tas, ka patērētājiem pieaug naudas daudzums, bet preču daudzums nepalielinās tik strauji;
- pieprasījuma inflāciju var pazemināt, samazinot naudas daudzumu vai palielinot preču daudzumu, vai īstenojot abus pasākumus;
- izmaksu inflācijas cēlonis ir tas, ka būtiski palielinās vienas vienības ražošanas izmaksas, preces kļūst dārgākas un par to pašu naudu var iegādāties mazāku preču daudzumu. Nauda kļūst mazvērtīga, un naudas pirkspēja samazinās.

Skolēni papildina darba lapā sniegto shēmu (**2. uzdevums**).

Pieprasījuma inflācija – pieaug naudas daudzums apgrozībā.

Izmaksu inflācija – pieaug izejvielu cena.

Skolēni darba lapā **izpilda 3. uzdevumu** par inflācijas veidiem.

Kāds inflācijas veids raksturots šajos piemēros, kad palielinājās vidējais cenu līmenis?

- Pieaugot naftas cenai, palielinājās daudzu preču pašizmaksa un cena.
izmaksu inflācija
- Nelabvēlīgu laikapstākļu dēļ būtiski samazinājās labības raža. Tas nozīmīgi palielināja lauksaimniecībā uz vienu labības tonnu veikto ieguldījumu izmaksas. Paaugstinoties labības cenai, pieauga arī visu labības izstrādājumu cena.
izmaksu inflācija
- Valdība strauji palielināja pensijas un pabalstus.
pieprasījuma inflācija
- Latvijā 2006. un 2007. gadā būtiski pieauga kreditēšanas apjoms. Daudzi iedzīvotāji, lai uzturētu ģimeni Latvijā, naudu pelnīja valstīs ar augstāku ienākumu līmeni. Tāpēc Latvijā sākās ...
pieprasījuma inflācija

6.

Deflācija

Skolēni ieraksta darba lapā deflācijas definīciju (**4. uzdevums**).

Deflācija – vispārēja cenu līmeņa pazemināšanās noteiktā periodā (rezultātā paaugstinās naudas vērtība).

Diskusija klasē

Kā stundas sākumā spēlētājā spēlē "Inflācija" varēja parādīt, ka notiek deflācija?

Iespējamā atbilde: vajadzēja samazināt maksu par katru jautājumu, piedāvāt vairāk konfekšu.

Skolēni izpilda **5. uzdevumu** darba lapā, nosakot, kā cenas mainās sakarā ar inflāciju vai deflāciju.

Iepazīsties ar tabulā sniegtajām cenu pārmaiņām! Līdzīgi cenas mainās arī citām precēm. Par kāda procesa – inflācijas vai deflācijas – iespējamību šīs tendences liecina?

A			B		
	Cena (naudas vienības)			Cena (naudas vienības)	
	2012. g.	2013. g.		2013. g.	2014. g.
1 kg sviesta	3,70	3,90	1 kg sviesta	3,90	3,60
1 l ābolu sulas	0,50	0,57	1 l ābolu sulas	0,57	0,57
Žurnāls "AT"	1,20	1,20	Žurnāls "AT"	1,20	1,10
2013. gadā iespējama inflācija.			2014. gadā iespējama deflācija.		

* Tabulā vienas preces cena apzināti atstāta nemainīga, lai skolēniem nerastos nepareizs priekšstats, ka inflācijas apstākļos cenas paaugstinās visām precēm.

7.

Inflācijas ietekme

Skolotājs un skolēni pārrunā, kas iegūst un kas zaudē augstas inflācijas dēļ.

Skolotājs var paskaidrot prezentācijā sniegto attēlu, kurā redzams, ka inflācija atšķirīgi ietekmē cilvēkus ar dažādu ienākumu līmeni.

Inflācijas ietekme atkarīga no tā, kas ar ienākumiem notiek tieši augstas inflācijas periodā.

Piemēram, ja ienākumi ir fiksēti (nemainīgi), inflācijas ietekmi daudz spēcīgāk sajūtīs personas ar vidējiem un augstiem ienākumiem.

Negaidīta, augsta inflācija rada **zaudējumus**:

<p>personām, uzkrājušas līdzekļus</p>	<p>kuras naudas</p>	<p>Tiem ir naudas uzkrājumi noguldījumu, valsts vērtspapīru, obligāciju un akciju veidā.</p> <p>Noguldījumu un valsts vērtspapīru procentu likmes ir fiksētas. Ja procentu likme ir zemāka nekā inflācijas līmenis, ieguldītās naudas pirktspēja samazinās. Arī naudu glabājot mājās, tā zaudē vērtību (netiek gūta nekāda papildu maksa).</p>
<p>kreditoriem (naudas aizdevējiem), jo ienākumi tiek pārdalīti debitoru (aizņēmēju) labā</p>		<p>Ienākumi tiek pārdalīti debitoru (aizņēmēju) labā. Tas notiek tāpēc, ka aizdevuma termiņā var strauji pieaugt inflācijas līmenis, bet <u>iepriekš noteiktajā aizdevuma procentu likmē</u> nav ietverts neparedzamās inflācijas līmenis.</p> <p>Tādējādi aizdotā nauda, strauji augot inflācijai, kļūst mazāk vērtīga.</p>
<p>iedzīvotājiem fiksētiem nominālajiem ienākumiem</p>	<p>ar</p>	<p>Tie var būt zemes īpašnieki, privāto pensiju saņēmēji, valsts sektorā, īpaši no budžeta finansētajās iestādēs, uzņēmumos, kuri nevar paaugstināt ienākumus, nodarbinātie un citi iedzīvotāji, ja līgumā nav paredzēta indeksācija.</p> <p>Bieži inflācijas dēļ nominālo ienākumu pieauguma temps ir lēnāks nekā vidējā cenu līmeņa pieaugums. Tas nozīmē, ka sabiedrības nodrošinātākie iedzīvotāju slāņi arī cieš no inflācijas sekām.</p>
<p>darba devējiem un darba ņēmējiem</p>		<p>Viņiem grūtāk vienoties par darba algu, jo cilvēkiem ir dažādi priekšstati par gaidāmo inflāciju.</p>

Augsta, neprognozēta inflācija rada zaudējumus praktiski visiem iedzīvotājiem, pat ja atsevišķos darījumos ir kāds guvums. Visi iedzīvotāji ir patērētāji, kuriem pieaug ikdienas izdevumi par precēm un pakalpojumiem.

Negaidītas, augstas inflācijas **negatīvā ietekme mazāk skar:**

<i>iedzīvotājus, kuru ienākumi nav fiksēti</i>	Ja ienākumu pieaugums pārsniedz inflācijas kāpuma līmeni, inflācijas ietekme būs mazāka, kaut arī inflācijas dēļ tiks <u>zaudēti t.s. negūtie ienākumi.</u>
<i>naudas aizņēmējus</i>	Ja izdevuma procentu likme ir mazāka nekā inflācijas līmenis, naudas aizņēmējs gūst papildu labumu no zemākas izdevuma procentu likmes un augstāka inflācijas līmeņa starpības. Augstas inflācijas apstākļos, ja valdība aizņēmusies iekšējā tirgū uz ilgāku termiņu, turklāt ar fiksētu procentu likmi, kas mazāka par inflāciju, tā gūs papildu labumu – aizņēmumu dzēšanas brīdī atmaksājamā summa un procentu maksājumi samazināsies atbilstoši inflācijas pieaugumam.

Augstas inflācijas apstākļos papildu labumu var gūt arī personas, kuras iepriekš naudu izmantojušas vērtīgu mantu (piemēram, dzīvojamās mājas vai zemes) iegādei vai ieguldījušas ražošanas paplašināšanā un inflācijas apstākļos šo īpašumu pārdod.

Skolēni izpilda 6. uzdevumu darba lapā, tabulā atzīmējot pareizās atbildes.

<i>Situācijas apraksts</i>	<i>Guvumi vai zaudējumi?</i>
Jānis aizdevis naudu ar mazu procentu likmi.	Zaudējumi
Aija aizņēmusies naudu ar mazu procentu likmi.	Guvumi
Pensionāram nav paredzēts paaugstināt pensiju.	Zaudējumi
Cilvēkam ir noteikta nemainīga darba alga.	Zaudējumi
Skolēnam vecāki dod nemainīga apjoma nedēļas kabatas naudu.	Zaudējumi
Komersants strauji paplašina uzņēmējdarbību un gūst lielākus ienākumus.	Guvumi ir mazāki nekā zemas inflācijas apstākļos.

8.

Cenu stabilitāte

Skolotāja secinājumi

- Lai gan katru iedzīvotāju cenu pārmaiņas ietekmē atšķirīgi, tomēr gan pārāk augsta, gan pārāk zema inflācija vai pat deflācija tautsaimniecību kopumā ietekmē negatīvi.
- Tāpēc svarīgi **saglabāt cenu stabilitāti.**

– Cenu stabilitātes nodrošināšana eiro zonā ir **ECB un eiro zonas valstu centrālo banku monetārās politikas galvenais mērķis**.

Skolēni noskatās ECB veidoto filmu "Cenu stabilitāte. Kāpēc tā ir svarīga?" (7.40 min.) un, **diskutējot klasē, atbild uz 7. uzdevuma** jautājumiem. Uzdevumu var arī uzdot izpildīt **mājās**.

<http://www.naudasskola.lv/lv/filmas#n606-cenu-stabilitate>.

- *Kas ir cenu stabilitāte?*

Tas nozīmē, ka eiro zonas vidējā gada inflācija (saskaņotais patēriņa cenu indekss) vidējā termiņā ir zemāka par **2%**, bet tuvu tam.

- *Kāpēc ir svarīga cenu stabilitāte?*

Iespējamās atbildes

Cenu stabilitāte veicina tautsaimniecības izaugsmi un nodarbinātību, jo:

- neliels cenu kāpums ir vēlams – tas ir labs stimuls uzņēmējiem veicināt uzņēmējdarbību, kas savukārt var veicināt nodarbinātību un algu (ienākumu) pieaugumu;
- gan patērētājiem, gan uzņēmējiem ir vieglāk salīdzināt cenas un pieņemt ilgtermiņa lēmumus;
- aizdevēji var drošāk aizdot un neierēķināt aizdevuma procentu likmē augstas, neplānotas inflācijas risku (mazāka aizdevuma procentu likme).

Ja inflācija būs tuvu nullei vai būs deflācija, iedzīvotāji un uzņēmumi atliks daudzus pirkumus, un tas kavēs tautsaimniecības attīstību.

Vairāk informācijas pieejams interneta vietnē

https://www.ecb.europa.eu/ecb/educational/pricestab/shared/movie/EZB_Booklet_2011_LV_web.pdf??3c4c403a1646351e1ad3c704d967fe6d.

★ Papildus **skolotājs var pastāstīt** par hiperinflāciju, izmantojot 2. pielikuma materiālus, vai **skolēni var noskatīties** filmu "Hiperinflācija" (7.42 min.).

<http://www.naudasskola.lv/lv/filmas#n1793-hiperinflacija-1>

Vistipiskākais **hiperinflācijas rašanās iemesls** ir strauja naudas daudzuma palielināšana apgrozībā. Šādu situāciju bieži rada pārāk izšķērdīga valsts fiskālā politika, kuras dēļ valsts parāds pieaug tik lielā apjomā, ka kļūst neatmaksājams. Tāpēc valdība izdod rīkojumu papildus emitēt naudu. Hiperinflācijai raksturīgi šādi procesi:

– **strauji palielinās naudas daudzums apgrozībā;**

– **nauda pārstāj būt vērtības mērs** – grūti noteikt preču cenas un iedzīvotāju ienākumu līmeni;

– **nauda pārstāj būt uzkrāšanas līdzeklis;** iedzīvotāji cenšas pēc iespējas ātrāk atbrīvoties no saņemtajiem ienākumiem, jo naudas pirktspēja strauji sarūk. Piemēram, 20. gs. 20. gados Vācijā cilvēki algu saņēma nevis reizi mēnesī, bet katru dienu, jo naudas vērtība samazinājās katru stundu. Tūlīt pēc algas saņemšanas bija jāsteidzas to iztērēt, jo varēja gadīties, ka nākamajā dienā par šodien nopelnīto naudu neko nevarēs nopirkt;

– **nauda nefunkcionē kā pilnvērtīgs maksāšanas līdzeklis;** tiek slēgti bārtera (prečmaiņas) darījumi – prece tiek mainīta pret preci, samazinās ražošana un kopumā palēninās ekonomiskā attīstība.

9.

Stundas nobeigumā skolēni pasaka un darba lapās ieraksta savu atziņu par pašreizējo inflācijas līmeni Latvijā un par to, kā tā ietekmē viņu personisko un/vai viņu ģimenes budžetu, kā arī izsaka kādu ieteikumu situācijas uzlabošanai.

Piemērs

Latvijā pašlaik ir ..

Es domāju, ka to var pārvarēt (veidojot vairāk uzņēmumu, ražojot kvalitatīvas preces, pērkot vairāk Latvijā ražoto preču ..).

Pašreizējā inflācija .. manus tēriņus, ko varu atļauties no kabatas naudas.

Neliela inflācija ir vēlama.

★ Mājasdarbs

Ja skolēni klasē jau noskatījušies filmu "Cenu stabilitāte. Kāpēc tā svarīga?" (8. apakštēma skolotāja darba lapā), mājās var uzdot veikt uzdevumu, kura izpildei jāizmanto Latvijas Republikas Centrālās statistikas pārvaldes izstrādātais inflācijas kalkulators (http://www.csb.gov.lv/inflation_calculator).

Izpēti Latvijas Republikas Centrālās statistikas pārvaldes interneta vietnē inflācijas kalkulatora darbību!

Salīdzini patēriņa cenu pārmaiņas (%):

– 2015. gada decembrī salīdzinājumā ar 2014. gada decembri;

Tēma: "Naudas vērtības pārmaiņas"

– 2015. gada decembrī salīdzinājumā ar 2013. gada decembri;

– 2015. gada decembrī salīdzinājumā ar 2012. gada decembri.

Izdari secinājumus!

Inflācijas kalkulatora rezultāti

No: 2013 ▾ Decembris ▾	No: 2012 ▾ Decembris ▾	No: 2011 ▾ Decembris ▾
Līdz: 2014 ▾ Decembris ▾	Līdz: 2014 ▾ Decembris ▾	Līdz: 2014 ▾ Decembris ▾
REZULTĀTS: 0.2	REZULTĀTS: -0.2	REZULTĀTS: 1.4

Papildus var izmantot

1. Skolēna brošūra "Cenu stabilitāte. Kāpēc tā ir svarīga?"
https://www.ecb.europa.eu/ecb/educational/pricestab/shared/movie/Pupils_Leaflet_2011_LV_web.pdf??1a49ed4e929c0d2d72dac648ba66e4b9 .
2. Skolotāja brošūra "Cenu stabilitāte. Kāpēc tā ir svarīga?"
https://www.ecb.europa.eu/ecb/educational/pricestab/shared/movie/EZB_Booklet_2011_LV_web.pdf??3c4c403a1646351e1ad3c704d967fe6d .
3. Informācija "Naudas skolas" sadaļā "Ekonomikas ABC"/"Cenas un izmaksas"
<http://www.naudasskola.lv/lv/cenas-un-izmaksas> .

1. pielikums

Spēļu naudas paraugi

Fakti par hiperinflāciju

20. gs. vairākās valstīs bija smagi hiperinflācijas periodi.

Vācijai 20. gs. 20. gadu sākumā pēc sakāves 1. pasaules karā bija lieli parādi, turklāt Rūras apgabala okupācijas dēļ valsts bija spiesta arvien vairāk importēt rūpniecības preces, maksājot par tām ārvalstu valūtā, kuras trūka. Valdība pastiprināti emitēja naudu, un tās vērtība attiecībā pret citām valūtām kritās, sadārdzinot importu. Augot cenām, palielinājās arī valdības izdevumi, un to segšanai atkal emitēja naudu. Izveidojās hiperinflācija. No 1923. gada jūlija līdz novembrim **inflācija sasniedza 854 milj. %**.

Arī **Grieķijā** 20. gs. 40. gadu vidū hiperinflāciju izraisīja kara sekas, jo Grieķija bija spiesta finansēt ne tikai nacistiskās Vācijas okupācijas spēkus savā valstī, bet arī karadarbību Dienvidēropā. No 1943. gada jūlija līdz 1944. gada jūlijam **vidējā mēneša inflācija Grieķijā bija 365%**, bet lielākā mēneša inflācija sasniedza pat 8.55 mljrd. %.

Ungārijā 2. pasaules kara sekas izraisīja visaugstāko inflāciju pasaulē. No 1945. gada augusta līdz 1946. gada jūlijam cenas Ungārijā pieauga vidēji par 19 800% mēnesī, bet 1946. gada jūlijā – **pat par 4.19 kvintilj. %**.

20. gs. 80. gados pārāk izšķērdīgas ekonomiskās politikas (lielo parādu), nestabilas politiskās situācijas un ārvalstu investoru neuzticēšanās dēļ hiperinflācija bija **Latīņamerikas valstīs** Bolīvijā, Brazīlijā, Peru un Argentīnā. Piemēram, Bolīvijā hiperinflācijas periods turpinājās no 1979. gada līdz 1985. gadam, Peru – no 1979. gada līdz 1991. gadam (1990. gada vairākos mēnešos **hiperinflācija pārsniedza 10 000%**).

Pārejot no plānveida ekonomikas uz tirgus ekonomiku, hiperinflācija bija vērojama arī dažās **Austrumeiropas valstīs**, t.sk. Igaunijā, Lietuvā un Latvijā. 1992. gadā patēriņa cenas tajās **pieauga attiecīgi par 1 070%, 1 020% un 951%**.

Latvijā visaugstākā mēneša inflācija fiksēta 1992. gada **janvārī**, kad **cenas pieauga par 64.1%**. Hiperinflācijas galvenais iemesls Latvijā bija plānveida tautsaimniecībā noteikto cenu liberalizācija un piedāvājuma nodrošināšana ar importu no valstīm ar augstāku ienākumu un cenu līmeni. Turklāt 20. gs. 90. gadu sākumā Baltijas valstis joprojām ietekmēja PSRS Valsts bankas īstenotā izšķērdīgā un ekonomiski nepamatotā politika.

Par naudas vērtības samazināšanos un hiperinflācijas laika naudas zīmju nominālvērtību liecina naudas zīmes, kas bija apgrozībā Vācijā hiperinflācijas periodā 20. gs. 20. gados.

Avots: <http://www.naudasskola.lv/lv/content/interesanti-fakti#item585>.

Hiperinflācija Zimbabvē 2008. gadā sasniedza 2.2 milj. %.

Kopš 2. pasaules kara beigām nevienā pasaules valstī nav fiksēts tāds inflācijas līmenis. Oficiālie inflācijas dati pirmo reizi tika publicēti 2008. gada februārī, kad inflācijas līmenis sasniedza 165 000%. Papildus pārējām problēmām Zimbabvē beidzās arī papīrs naudas iespiešanai. Papīra trūkums sākās pēc ES ieviestajām sankcijām pret Zimbabvi un aizlieguma vācu uzņēmumam *Giesecke & Devrient* iespiest šīs Āfrikas valsts papīra naudu.

Tēma: "Naudas vērtības pārmaiņas"